

forma-hangulatok ködös, konkrét tartalom nélküli élmények kifejezőivé váltak, kollektív élményre törtek s közben csak igen kevesek közelítették meg. Ha értékük és hatásuk a művészetek alakulásában letagadhatatlan is, hisz az új formanyelv új lehetőségeket hozott, a sors megfosztotta őket az új mondanivalók ajándékától s azoknak juttatta, akik számára a művészet nem csupán atelier-probléma, hanem komoly társadalmi cselekedet. Az ilyen művészet megjelenési formái természetesen fölötté változatosak. A művész néha heves és ösztönző, mint *Kollwitz*, máskor keserű és kegyetlen, mint *Georg Grosz*, de valamennyinek közös vonása, hogy nem hisz az önmagáért való művészetben. A képzőművészetnek ilyen értelmű felfogása nálunk is jelentkezik. Mint mindenütt a világon, itt is elsősorban a grafikát sarkalja új utakra, amely természeténél és hagyományainál fogva meghittebb viszonyban van az emberi és társadalmi témával, mint a festészet. Néhány szociális érzékenységgű fiatal művész nálunk is kísérletet tett a társadalmi témavilág megközelítésére, ha ezek a kísérletek még nem is vezettek teljes sikerű művészi alkotásokhoz. A rajzón néha még gyámoltalan az új társadalmi témavilág lehetőségeivel szemben, máskor pedig kiszolgáltatja magát a téma művészi csábításainak. A nagy rajztudású *Ruzickay György* pl. nyitott szemmel figyeli a korjelenségeket, amiket kissé riportszerű formában rögzít meg, viszont jelképesre hajló elképzelései fellengős alkotásokra csábítják. *Leon Alex* és *Kazár László*, bár még a tanulóévekben, de biztató törekvésekkel a társadalmi kavargásból s a város és a falu nyomorultjainak életéből lesik el témáikat. *Keleti László* pacifista rajzokkal jelentkezett, amiket azonban hiányos rajztudásával nem tudott megóvni a plakátszerűség végététől. Hangsúlyozott művészi igényrel, bár még sok kezdetlegességgel lépett fel *Gy. Szabó Béla* *Liber Misororum* c. metszetyűjteményében, melynek igen nagy kárára van a művész bágyasztó érzelmessége. Utóbbi művei azonban nagy fejlődésről és edződő művészi határozottságról vallanak. Az említettek sorához csatlakozik legújabbán a festő *Klein József* cluji kiállítása anyagával. K. a dolgozó embert festi. Témái rőzsehordó emberek, fáradt asszonyok, földások, megfeszített inu lovak, olvadó aszfalton dolgozó munkások. Általában: a munka; közelebről: minden ideálizálás nélkül az inak szakadása, a verejték, a munkaküzdelem. Valamennyi képe témája fölött a munkássors komor felhője. Színei világa is: komor, szegény és reménytelen. A színek soha sem válnak játékosná. A cél: a dolgozó ember minél hivebb, sűrítettebb kifejezése. Klein József ebben az értelemben naturalista, se felfogásában, se tárgyában nem tér le eredeti vonaláról: a dolgozó ember ábrázolásáról, ahogy azt a város kövén, falvak határán, hegyek között vagy négy sötétlő fal nyomasztó atmoszférájába ékelve megfigyelte. A művészet igazi hivatásának tudata mindenképp a transzilvániai új festői törekvések jó sorába iktatják teljesítményeit. (L. M.)

DERKOVITS GYULA tragikus halálú magyar festőművésznak méltó emlékekkel áldozott a budapesti *Gondolat*, amikor az új magyar festői realizmus mesterének *1514* című fametszetsorozatát a közönség széles rétegei elé bocsátotta. A tárgyilagos, korszerű kiállítású mappa az *1514* eredeti, nagyméretű fametszeteinek kisebb másait tartalmazza. A tizenegy képhez *Kállai Ernő* írt előszót, magát *Derkovits Gyulát* pedig *Bálint György* méltatja. A sorozat egésze a Dózsa-mozgalom eseményeit foglalja össze. A nagy esztétikai műveltségű *Kállai Ernő* a viharzó képsorozatról írva, azzal zárja cikkét, hogy „vétkeznék, aki ezekkel a véres valóságot idéző látomásokkal finomkodó kritikai légtornászmutatványokra lendítené magát.“ Bizonyos, hogy Daumier, Zille, Kollwitz,

Grosz, Masereel körében Derkovits egyenrangú művész, aki a mai Európa grafikában élő arcképén a legjellemzőbb vonást hozta meg: a Kelet-középeurópai parasztvalóság vonalát. (Hogy Derkovits milyen szorosán beletartozik a legnagyobb mai grafikusok sorába, kiadatlan ceruza és tollrajzainak száza bizonyítanak. Ezek nélkül természetesen a Derkovits életművéről alkotott kép hiányos.)

Fiatal, küzködő magyar képzőművészeink, ha arra a kérdésre keresnek feleletet, hogy mikép' lehetnének művészetükben magyarok, úgy, hogy a világhoz is szólhassanak, Derkovits életművében keressék a választ! (m. j.)

GAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A KONJUNKTURA FORDULÓPONTJÁN

(Hogy a válságnak nincs vége; hogy csak látszatkonjunktura van, amely főleg terméketlen befektetéseken alapul; hogy ez a tevékenység magában hordja összeomlása csiráit — minderre különböző cikkeinkben itt már rámutattunk. De a „fellendülés“ most olyan fordulatot vett, hogy állításainkat nagytőkés oldalról igazolják. A nyersanyagoknak már februárban érintett viharos emelkedése borította gondba szerte a világon a nagytőkéseket, akik most meg akarnák állítani az égbenyuló „prosperity-t“, ezt a — ma már felismerten egészségtelen — fellendülést. Fordulóponton állunk. Míg néhány hónappal ezelőtt csak azt hallottuk, hogy a válságnak vége, addig ma a bekövetkezhető összeomlásról és ennek megátlásáról cikkeznek. Az olvasó elámulva kérdezhetné: honnan ez a hangulat? Hiszen továbbra is emelkedik a termelés, a világkereskedelem — ha lassan is — növekedik, az árak emelkednek, valamelyest csökken a munkanélküliség. Mi történt, hogy a polgári közgazdák nem tremélik többé a maradék munkanélküliség felszivódását és a válság megmaradt betegségcsiráinak kimulását a fellendülő termelésben?

Az állítólagos javulás országoként önellátásos alapon következett be. A gyógyíthatatlan betegség fennállását országoként más tünetek mutatják. Mielőtt azonban a jellemzőbb országokat sorba vennők, utajjunk újra a közös tényezőre, a nyersanyagok áremelkedésére.

Ez az emelkedés nemcsak az 1936 őszi pénzüértékelő országokban, hanem szerte az egész világon mutatkozik, legnagyobb mértékben a fémek árában. Így pl. egy év alatt megkétszereződött a réz, ólom és cink ára. Ennek az áremelkedésnek nagyobbik fele azokban a hetekben zajlott le, amelyek az 1500 millió fontsterlinges angol felfegyverkezés befejeztését követték. Az ok és okozat kapcsolata nyilvánvaló. Gondolkodó termelők, a nemzetközi fémkartellek fejei ezt az áremelkedést nem örömmel, hanem megdöbbenéssel fogadták, látva a távolabbi következményeket. A fegyverkezési keresletre számítva a nemzetközi spekuláció ez alkalommal nem valutában, hanem fémekben „dolgozik“. A fogyasztók pedig, későbbi áremelkedésre számítva, sietnek raktárra vásárolni. Sokan pedig, akik idáig otthon vagy safe-ben őrizték pénzüket, most a pénz értékállandóságában végleg csalódva, friss szerelemmel fordulnak a sokat ígérő fegyverkezési fémek felé. Így ma az egész világon újra felveszik a termelést olyan bányák, amelyek azelőtt bezártak, de a mai magas árak mellett újra kifizetődnek. De a nemzetközi kartellek előre látják, hogy az árak olyan magasságra fognak felküzni, hogy talán már